

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

THEMA: **GEZIN EN GELOOFSOPVOEDING**

Steun het Fonds Priesteropleiding!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

Bankrekeningnummer
NL94INGB0650250826

Snel, eenvoudig en
veilig doneren?
Gebruik de QR-code!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

HET MOMENT DAT AFSCHEID
NEMEN ONVERMIJDELIJK IS

UITVAARTZORG
BOERHAAVE

Stad en Ommeland

050 - 5255980

INFO@UITVAART-GRONINGEN.NL

Schrijf je in bij Uitvaartzorg Boerhaave voor een
tegemoetkoming van €200 bij een uitvaart verzorgd door ons

wnm

week
nederlandse
missionaris

doe mee:
Pinksteractie
15 t/m 23 mei

**steun
ons en
doneer!**

NL30 RABO 0171 2111 11

Geloven
in de ander
Samen één
missie

weeknederlandsemissionaris.nl

Gezin en geloofsopvoeding

Hoofdredacteur

Lammert de Hoop

Vijf jaar geleden kwam paus Franciscus met de exhortatie *Amoris Laetitia*: over het ideaal van de echtelijke en gezinsliefde. Vanwege dit jubileum is 19 maart jl. tot 26 juni 2022 afgekondigd als pauselijk Jaar van het Gezin. Het inspireerde ook tot dit themanummer over 'gezin en geloofsopvoeding'. Ieder kind heeft een vader en een moeder, al groeit niet elk kind in gezinsverband met beide ouders op. Welke christelijke waarden geven richting aan opvoeding en gezin? In deze Spreek! getuigenissen van bezielde ouders, leerkrachten, geestelijken en een godsdienstpedagoog over hun katholieke kijk op de hoeksteen van elke samenleving: het in liefde opgroeien van kinderen. Geïnspireerd soms door Gods liefde volgens de Theologie van het Lichaam van Franciscus' voorganger paus Johannes Paulus. Ook daar leest u meer over in dit blad.

In dit Jaar van het Gezin een Zalig Pasen toegewenst!

Inhoud

10

13

19

7 Snijd onderwerpen aan die jongeren raken

Over geloofsopvoeding en opgroeiende kinderen

8 Het gezin

Column van de bisschop

10 Storm op het meer: opvoeden in coronatijd

Interview godsdienstpedagoog Bert Roebben

13 Stem geven aan het verborgen gezin

Interview Yvonne Koopman over actie door Gezinsplatform.NL

16 Elk kind heeft recht op liefde

Pleegkinderen met beperkingen van Ron en Monic Reijnders

17 Het huwelijk is een verbond, geen contract

Cursus huwelijksvoorbereiding en pauselijke Theologie van het Lichaam

20 Geen kind is hier kansloos

School en kinderopvang door het Integraal Kind Centrum Franciscus

22 Geef mij kinderen of ik sterf!

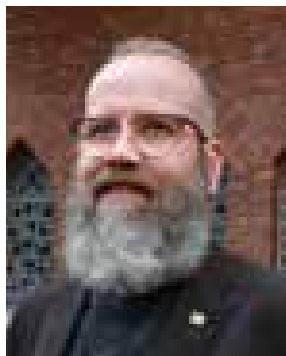
Visie op familie en gezin in bijbelse tijden

24 In stilte los komen van corona

Ingrid Schröder over open kerk in Veendam

26 Beeldengroep St. Jozef zorg

H.Familie altaar en beeldengroep in Leeuwarder Dominicuskerk

Op 21 december 2020 heeft pastoor **J.E.B. (Jos) Deuling** herdacht dat hij 12,5 jaar geleden tot priester werd gewijd voor ons bisdom Groningen-Leeuwarden. Wij feliciteren hem alsnog van harte en wensen hem Gods rijkste zegen voor de toekomst.

Met ingang van 1 maart 2021 is **drs. T.T. (Tjitze) Tjepkema** benoemd tot pastoor van de parochie HH. Petrus en Paulus te Fredriksoord, Heerenveen, Steggerda en Wollega. Zijn installatie was op 14 maart jl. Wij wensen hem Gods rijkste zegen over zijn werk en leven. Per dezelfde datum van 1 maart heeft pastoor Tjepkema eervol ontslag gekregen van de parochie Immanuel te Coevorden, Nieuw Schoonebeek, Schoonebeek, Steenwijksmoer en Weiteveen.

In de periode van 1 januari 2021 tot 1 maart 2021 heeft **H.E.H. J.J.G. (Koos) Tolboom** de parochie HH. Petrus en Paulus te Heerenveen waargenomen als administrator paroecialis.

Vanaf 19 februari jl. is **Z.E.H. drs. R.J.B. (Remco) Hoogma** benoemd tot bisschoppelijk gedelegeerde voor jongeren. Hij volgt daarbij **drs. P.P.H.J.M. (Piet) Timmermans** op die op eigen verzoek deze taak heeft beëindigd.

H.E.H. P.J.J. (Peter) Stiekema is per 1 maart 2021 benoemd tot administrator paroecialis van de parochie Immanuel.

Met ingang van 1 maart 2021 heeft **E.M.M. (Erik) Verheijen** eervol ontslag gekregen i.v.m. het vervroegd met pensioen gaan. Hij was tot die datum werkzaam in de parochie Heilige Drie-eenheid te Meppel, Hoogeveen en Beilen. Wij wensen hem een gezegende tijd en alle goeds!

Per 1 maart is **K. (Kees) van Kordelaar** als (diaconaal) pastoraal werker volledig werkzaam in de Z. Titus Brandsmaparochie te Bolsward. Zijn deeltijdtak in de parochie H. Antonius van Padua te Sneek komt hiermee ten einde.

Met ingang van 1 januari 2021 heeft **mevr. A.C.M.M. (Astrid) van Engeland** eervol ontslag gekregen voor haar werkzaamheden voor het Dovenpastoraat in de Nederlandse bisdommen, en dus ook voor ons bisdom. Zij was hierin werkzaam vanaf 1 september 2017. Per 1 januari 2021 heeft de bisschop de zending verleend aan **dhr. F. (Frans) Voncken**. Hij zal vanaf deze datum de taken behartigen voor het Dovenpastoraat.

VIER PASEN CAMPAGNE

Opname door Katholiek Leven van bisschop Ron van den Hout in de Jozefkathedraal over de jaarlijkse Chrismamis: het zegenen van de heilige oliën voor doopsel, vormsel en ziekenzalving. Katholiek Leven maakte acht korte video's, waarin elke Nederlandse bisschop een thema uitlegt, verbonden met de Paastijd. Bv. de kruisweg op Goede Vrijdag, de (Stille) Zaterdagwake en op zondag de Verrijzenis uit het graf.

De video's verschijnen tijdens de Goede Week op de website www.vierpasen.nl. De opname van mgr. Van den Hout over de Chrismamis is daar vanaf woensdag 31 maart te bekijken. 'Vier Pasen' is de tweede mediacampagne, na 'Vier Kerstmis', van de landelijke RK kerk in coronatijd. De campagne is een oproep aan breed publiek om lokale parochievieringen te bezoeken en stil te staan bij de christelijke hoogtijdagen.

DPR-ADVIES AAN BISDOM: 'VERBINDT LOCATIES EN WEES ZICHTBAAR'

Zaterdag 20 maart jl. was de derde bijeenkomst van de Diocesane Pastorale Raad. In 2019 startte de DPR als adviesorgaan van de bisdomstaf en mgr. Van Den Hout. Delegaties van pastores en van lekenvertegenwoordigers uit alle parochies buigen zich in de DPR over beleidsthema's voorgelegd door de bisschop.

Dit keer de missionaire betekenis van de kerk en een terugblik op het functioneren van locatieraden en parochiebesturen na de fusies drie jaar geleden. Een kort verslag van de DPR-uitkomsten staat op de bisdomwebsite (www.bisdomgl.nl).

INZEGENING KLOOSTER SCHIERMONNIKOOG

Op 28 februari, de tweede zondag van de Veertigdagentijd, is het Cisterciënzer kloostergebouw op Schiermonnikoog ingezegend door bisschop Van den Hout. Na de opheffing van abdij Sion in Diepenveen verhuisden vier monniken in 2015 naar het eiland. Onlangs is het historisch pand Herberg Rijsbergen als definitieve destinatie betrokken. "Buitenstaanders zien het kloosterleven als een soort Veertigdagentijd", aldus

de bisschop. "Een sober leven, geen restaurantbezoek en uitgaansleven, een dagritme met gebed, beperkte leefruimte en niet elk jaar op vakantie. Monniken vinden balans in hun leven tussen soberheid en genieten op een dieper niveau." De kloostergemeenschap bestaat inmiddels uit vijf monniken en een kluizenaar. Bij de inzegening zegende de bisschop de kapel, het huis, de kluis in de tuin en een gastenverblijf.

Agenda van de bisschop

April

- 1 10.30 uur, Chrismamis Dominicuskerk Leeuwarden
16.00 uur, Roden (live stream)
19.00 uur, viering Witte Donderdag, Dominicuskerk Leeuwarden
- 2 15.00 uur, Kruisweg Bonifatiuspark Dokkum
19.00 uur, viering Goede Vrijdag, Dominicuskerk Leeuwarden
- 3 19.30 uur, Paaswake Assen (live stream)
- 4 09.00 uur, Eucharistieviering Assen
11.00 uur, Eucharistieviering Kathedraal
- 5 10.00 uur, Eucharistieviering Steenwijksmoer
- 8 19.30 uur, Bonifatiusacademie, digitaal college
- 10 19.00 uur, Eucharistieviering Weiteveen
- 11 10.00 uur, Eucharistieviering Hoozeveen
12.00 uur, Jongerenpastoraat, gevangenis museum
- 13 Bisschoppenconferentie
- 14 14.00 uur, vergadering Roepingencommissie
- 17 Opgroeisymposium Ede
19.00 uur Vormsel, Leeuwarden
- 18 09.30 uur, Eucharistieviering Coevorden
11.00 uur, Steenwijksmoer
- 21 Vicariaatsbijeenkomst Groningen-Drenthe, Hoozeveen
- 25 09.30 uur, Eucharistieviering Nieuw Schoonebeek
11.00 uur, Eucharistieviering Schoonebeek
Middag: Jongerenpastoraat i.s.m. bisdom Haarlem-Amsterdam
- 28 vicariaatsavond Friesland-NOP, Joure
- 29 Studiedag

Mei

- 2 9.30 uur, Eucharistieviering Coevorden
11.00 uur, Eucharistieviering Steenwijksmoer
- 8 19.00 uur, Eucharistieviering Weiteveen
- 9 10.30 uur, Eucharistieviering Roden
- 10 19.30 uur, Bonifatiusacademie, digitaal college
- 11 Bisschoppenconferentie
- 13 09.30 uur, Eucharistieviering Coevorden (Hemelvaartsdag)
- 15 19.00 uur, Eucharistieviering Weiteveen
- 16 10.00 uur, TV-Mis Barger-Oosterveld
- 17-18 Bezoek en Eucharistieviering Vlieland
- 22 19.00 uur, Eucharistieviering Weiteveen
- 23 09.00 uur, Eucharistieviering Assen (1e Pinksterdag)
11.00 uur, Eucharistieviering kathedraal + Vormsel
- 24 09.30 uur, Eucharistieviering Coevorden (2e Pinksterdag)
16.00 uur, Vormsel Ameland
- 25 KBS vergadering, Breda
- 29 Bonifatiusacademie
- 30 09.30 uur, Eucharistieviering Coevorden
11.00 uur, Eucharistieviering Steenwijksmoer

Juni

- 1 Uitgaansdag bisdom
- 3 17.00 uur REA
- 13 Bonifatiusdag Dokkum
- 15 Bisschoppenconferentie
- 16 10.00 uur, Priesterraad
14.00 uur, Kapittel
- 18-20 Tienerweekend Heiloo
- 26 Migrantendag Amsterdam

'SNIJD ONDERWERPEN AAN DIE JONGEREN RAKEN'

Gerben Krewinkel en Riki Swart hebben drie kinderen in de tienerleeftijd. Overdracht van kerk en geloof spreekt niet vanzelf merken ze. 'Laten we vooral de vragen van jongeren centraal stellen als kerk en geloofsgemeenschap.'

Tekst: Lammert de Hoop

Gerben Krewinkel groeide zelf op in het volkskatholieke leven van Limburg. Bij zijn studie aan de Groningse universiteit leerde hij zijn vrouw Riki kennen. Zij kwam uit het katholieke Groningen. Hun kinderen (18, 16 en 14) bezoeken het Augustinuscollege en het Willem Lodewijk Gymnasium in de stad. Wat zijn hun ervaringen met geloofsopvoeding? Vader Gerben doet openhartig verslag.

Dwars

"We hebben de kinderen van jongsaf grootgebracht met de kerk. Ze zijn alle drie misdienaar geweest en nu acoliet. Dat doen ze graag, en nog steeds. Intussen worden ze steeds meer eigen persoonlijkheden en dat je zie ook in hun opstelling jegens kerk en geloof. Onze middelste is altijd de meest dwarse geweest van het stel. Als vier van de vijf in ons gezin het eens waren over onze vakantiebestemming was hij tegen en kwam altijd met een andere bestemming. Momenteel zien we dat hij van de drie het meest uitgesproken is over zijn geloof. Ook onder

leeftijdsgenoten, wat best afwijkend is, is hij uitgesproken 'christen'. Wat niet wil zeggen dat hij braaf met ons meeloopt voor de kerk. De andere twee vragen zich serieuzer af of geloof voor hen nog wel zo belangrijk is. Waarbij onze dochter, de jongste, het meest kritisch is en geneigd bij dit, maar ook bij andere dingen, vooral 'anti' te zijn."

Moderne meiden

"Natuurlijk hebben we thuis regelmatig gesprekken over geloof. Naar aanleiding van wat er in het dagelijks leven gebeurt of wat we in de media zien. Laatst de Tweede Kamer verkiezingen bijvoorbeeld. Maar de coronatijd is niet bepaald bevorderlijk voor hun motivatie merk ik. Het acoliet zijn vinden ze leuk: je bent zelf actief in de viering, je hebt een rol. Maar dat is al een hele tijd niet meer mogelijk en dan verflauwt de motivatie. We hebben als alternatief naar een televisiemis zitten kijken, maar dat was geen succes. Een te lange zit. Dan zijn het ook hedendaagse jongeren waarvan je de

aandacht langer dan vijf minuten maar moeilijk vasthoudt. Daar zit in deze leeftijdsfase denk ik wel de crux. Je moet onderwerpen over geloof aansnijden die hun leefwereld raken. Gebeurtenissen of problemen die hun nieuwsgierigheid wekken. Omdat ze er zich mee bezig houden, ook met leeftijdsgenoten. Of omdat het hen triggert door het ongewone en persoonlijke. Een paar jaar geleden zond de EO een programma uit over moderne meiden die een dag en een nacht meegingen in het leven van kloosterzusters. Meisjes met punkhaar, make up en piercings die dat wel eens wilden meemaken. Een groter contrast met de kloosterzusters was op het eerste oog niet denkbaar. Onze kinderen zaten op het puntje van hun stoel! Je zag in dat programma dat er tussen de meiden en kloosterzusters toch gesprek kwam, eerlijk en met respect. Elk bleef zichzelf maar het zette hen tot nadenken, ook tegenover de interviewer."

Rechtstreeks

"We moeten denk ik als kerk, en misschien ook als Jongerenplatform, de eigentijdse vragen rechtstreeks aankaarten. Hoe zit het met onze eigen persoonlijke geloofsbeleving? Wat heb je er aan? Wanneer doet het je wat? Jongeren zien problemen om zich heen van pestgedrag, geweld, seksualiteit. Op school, bij leeftijdsgenoten, op straat. Zij zien influencers op social media, confronterende filmpjes. Daar moeten we het als kerk en parochie over hebben bij geloofsopvoeding."

HET GEZIN

Nooit gedacht dat ik het zo moeilijk zou vinden om te schrijven over het gezin, het traditionele gezin wel te verstaan. De afgelopen jaren zijn er veel alternatieve vormen van samenwonen bij gekomen en wettelijk gefaciliteerd. Kinderen kunnen in zoveel verschillende relaties worden opgevoed, dat het lastig wordt om te spreken over het gezin dat bestaat uit man, vrouw en kinderen in een duurzame relatie.

spreek!

Het gezin is de meest basale en natuurlijke vorm van gemeenschap. Het is een gemeenschap die verankerd is in de schepping. Het gaat om een relatie tussen man en vrouw die in vrijheid voor elkaar kiezen, in de wetenschap dat het niet goed is dat de mens alleen blijft. In het boek Prediker staat: "Je kunt beter met tweeën zijn dan alleen; dat heb je iets aan je moeite. Als de één valt helpt de ander hem op de been. Maar ongelukkig de alleenstaande die valt: hij heeft niemand om hem overeind te helpen." En: "Twee die bij elkaar slapen hebben het warm. Maar hoe moet iemand die alleen ligt het warm krijgen?" (Prediker 4,9-11). Het wederzijds zorgen voor elkaar is een van de huwelijksdoelen.

Een ander doel is het voortbrengen en opvoeden van kinderen. Het is een natuurlijk gegeven dat de gemeenschap van man en vrouw zorgt voor nageslacht. Bij het sluiten van een kerkelijk huwelijk is dat ook een onderwerp van gesprek. Als je als man en vrouw over dit onderwerp – het ouderschap - verschillend denkt, kan dat voor de toekomst heel belastend zijn.

Zelf ben ik opgegroeid in een traditioneel gezin zoals veel van mijn leeftijdsgenoten. Ik kan me niet herinneren dat klasgenoten uit een

gebroken gezin kwamen (jaren '70). Mijn vader en moeder mopperden wel eens over elkaars rol. Mijn moeder was jaloers dat ze altijd thuis moest zijn – later had ze wel een werkadres. En mijn vader vond dat mijn moeder het toch echt gemakkelijker had dan hij als automonteur en werknemer: zij had geen baas boven zich en kon zelfstandig het huishouden runnen. Als kinderen vonden wij het gewoon dat 'ons' moeder thuis was als wij van school kwamen. We vonden in onze familie en vriendenkring dat dat ook de norm moest zijn. In die sfeer ben ik opgegroeid, en ik heb dat als waardevol ervaren.

Tijden veranderen. Het traditionele gezin zoals dat 50 jaar geleden bestond, hoeft niet in alles de norm te zijn voor vandaag. Ook vaders hebben hun aandeel in het huishouden en moeders kunnen buitenshuis gaan werken. Kinderen kunnen naar de kinderopvang gebracht worden; daar leren ze omgaan met andere kinderen. En dat is nodig want de gezinnen zijn klein geworden en er zijn minder gezinnen in de straat.

Alle veranderingen in onze maatschappij hebben gevolgen voor de Kerk, want die staat niet los van de samenleving. Toch blijven we als Kerk dicht bij het natuurlijke gegeven dat man en vrouw naar elkaar toetrekken

en zorgen voor de volgende generatie. Dit blijven we uitdragen als het ideaal. Dat de vrouw als eerste – maar niet als enige – een zorgtaak heeft, past hier bij. Dat de vrouw ook mag werken aan een carrière is een teken van de tijd dat we kunnen inpassen.

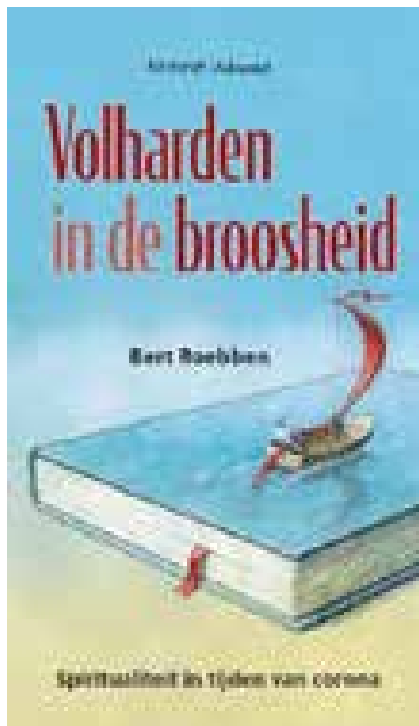
We kunnen het gezin niet zomaar herdefiniëren. De basis blijft dezelfde: man, vrouw en kinderen. Die gestalte is wel aan verandering onderhevig. Er zijn culturen waar (over)grootouders gewoon bij het gezin horen, en waar de rol van de grootmoeder belangrijk is. Dat is in Nederland bijna ondenkbaar geworden. Daarom is het belangrijk om elkaar als familieleden op te zoeken op zondagen en bij feesten, zoals Pasen. Al vraagt de coronacrisis dit keer om creatieve vormen voor het delen van deze liefde en aandacht met elkaar. Ik wens u daartoe veel inspiratie en een Zalig Pasen!

+ Ron van den Hout
bisschop van Groningen – Leeuwarden

OPVOEDEN IN CORONATIJD - TOON DE KWETSBAARHEID

Wat is de invloed van coronamaatregelen op menselijke relaties en opvoeden? In het afgelopen jaar schreef Bert Roebben, professor aan de universiteit in Bonn, het boek 'Volharden in Broosheid.' De visie van een godsdienstpдагоог op corona als een 'storm op het meer'.

Tekst: Agda Wachter

Prof. Bert Roebben is Vlaming, theoloog en was godsdienstpдагоог aan de universiteiten van Leuven en Tilburg. Vanaf 2007 werkte hij aan de universiteit van Dortmund en sinds 2017 is hij professor aan de universiteit van Bonn met de leerstoel Godsdienstpдагоогiek. Roebben is vader van drie kinderen en onderhoudt een prachtige website (<http://bertroebben.blogspot.com>). Hij onderzocht het effect van de coronatijd, in het bijzonder op jonge mensen. Welk christelijk perspectief is te bieden?

Opvoeden in coronatijd

Lang leek het goed te gaan. Zo goed en zo kwaad als het ging was thuisonderwijs te organiseren bij de eerste lockdown. Kinderen konden na acht weken weer terug naar school. De volwassenen leken zich, ondanks beperkingen, staande te houden. Er werd wel gesproken over leerachterstanden en er waren signalen dat het niet in alle gezinnen soepel liep. Toch geloofden we dat het uiteindelijk goed kwam. De

economische schade zouden we te boven komen en ons onderwijs, dienstbaar aan de economie, zou zich herpakken en zich weer in deze taak invoegen.

Kwetsbaarheid tonen

Maar voor veel volwassenen, kinderen, pubers en jonge mensen omvat het oplossen van de crisis meer dan herstel van economie en het dagelijks functioneren. We bevinden ons in een crisis die verder reikt dan economie alleen. Het raakt ons menselijk bestaan. Doen alsof we de ontstane situatie met traditionele middelen kunnen oplossen zijn we niet mee gebaat. De crisis vraagt meer.

Als eerste moeten we onze kwetsbaarheid durven toegeven. Bij kinderen en pubers niet spreken over leerachterstanden, want dat is alleen economisch gedacht. Wij moeten de menselijke waardigheid in het oog houden en vragen naar het geestelijk welzijn. Wat doet deze crisis met het vertrouwen van kinderen, pubers en studenten in het leven en in hun toekomst? We zien dat kinderen

Prof. Bert Roebben

zich onzeker voelen. Sommigen denken dat de crisis nooit meer zal ophouden. Hier wreekt zich dat ouders ook onzeker zijn en geen heldere antwoorden hebben op de vragen van kinderen. Kinderen gaan denken dat ze altijd volgens coronaregels zullen moeten leven en durven geen eigen wegen meer te zoeken in het leven. Het plezier van opgroeien gaat verloren. Terwijl in het kinderleven de juf op school zo belangrijk is, en voor jonge kinderen zeker ook de knuffelcontacten.

Inperking onveilig

Een sfeer van inperking en angst is voor kinderen erg onveilig. Jongeren en jongvolwassenen daarentegen kunnen er nog over nadenken. Zij stellen zich vragen als: wat doet dit met mij? En de pubers bevinden zich tussen de twee. Voor hen is het samenleven tijdens corona ingewikkeld. Bij elkaar komen en chillen, het gaat allemaal anders. Velen van hen maken zich zorgen over de toekomst. Zij lopen op hun tandvlees, de rek is eruit. Dat uit zich soms in

gebruik van geweld, zo zagen we. Dat ze weer een dag of langer naar school mogen is meer dan nodig.

Bij jongeren op de universiteit of in het HBO zien we op het eerste gezicht dat de processen redelijk verlopen. Ze klampen zich vast aan studieresultaten. Ze houden het studeren vaak vol omdat er niet veel anders te doen is. Maar ook bij hen borrelt onzekerheid onder de oppervlakte. Ook zij vragen zich af wat dit betekent voor hun toekomst. Er is sprake van mentaal onbehagen.

Storm en inspiratie

"Wij bevinden ons in een bootje op het meer in een zware storm", zegt Bert Roebben. "De vraag is hoe laveren wij ons er doorheen? Lukt het om aan vaste wal te komen? Het vraagt stuurmanskunst." Maar waar gaat deze stuurmanskunst over? "Als we het beeld van de woelige zee even vasthouden, dan gaat de stuurmanskunst over inbreng van richtinggevende oriëntatie en zingevingsystemen," stelt Roebben. "Vanuit de Christelijke traditie is dat

Bijbels perspectief. Onze opdracht is communicatievormen te vinden, die de inhoud van onze christelijke traditie mensen aanreikt. Perspectievolle verhalen die ertoe doen. Verhalen die helpen in de angst en verlatenheid die mensen voelen, om om te gaan met onvermogen en vragen die in de storm op ons afkomen. Roebben: "Corona en lockdown-maatregelen zijn een storm, waarvan wij ook niet weten hoe die gaat aflopen. Denk aan het verhaal in Marcus hoofdstuk vier, waarin zee en wind Jezus gehoorzamen. Als de leerlingen varen op het meer van Galilea breekt er een storm los. Terwijl Jezus rustig op het achterdek ligt te slapen staan zijn leerlingen doodsangsten uit. Ze maken hem wakker en vragen zich af waarom Hij geen angst toont.

Het is Jezus die vol vertrouwen de storm en de wind het zwijgen oplegt. En het zijn de leerlingen die dat vol ongeloof waarnemen. We mogen op Jezus' woord vertrouwen. En we mogen onze eigen angst als opvoeders ter sprake brengen. Omgaan met

Storm op het meer

geloofsperspectief is als zeilen aan de wind. Blijf scherp op wat van waarde is in de geloofscommunicatie.”

Waarde voor kind, puber en jongvolwassene

Die waarden moet je bij opgroeiende kinderen op drie niveaus concreet maken, vindt de Vlaamse godsdienstpдагоог. Voor het jonge kind is dat het knuffelcontact, verhalen vertellen waarin het perspectief van vertrouwen doorklinkt. Jonge kinderen willen vertrouwen ervaren in de relatie die ze aangaan met de juf en hun ouders. Pubers en jongeren willen ervaren dat gesprekken met leerkrachten of ouders ertoe doen. Leerkrachten mogen hen aan het denken zetten. Hen ondersteunen om zelfstandig met thema's om te gaan. Leer ze te vertrouwen op eigen kunnen en dat ze zelf manieren kunnen vinden om met een onzekere toekomst om te gaan. Thema's aanreiken die hun 'denkhorizon' als jongeren verbreedt, helpt hen mogelijkheden voor zelfredzaamheid te vergroten en hun eigen creativiteit te ontdekken.

Volgens Roebben is hier onze boodschap aan jonge mensen: “Verlies niet uit het oog dat je een kunstwerk bent, en dat je je eigen onvermogen, hoop en verlangen naar perspectief tot uitdrukking kan brengen.”

Studenten als jongvolwassenen hebben zich leren ontwikkelen in digitale leeromgevingen zoals Zoom of Teams. Roebben adviseert van de maximale communicatie van deze systemen gebruik te maken. Je kunt na colleges in Teams of Zoom ook even nakletsen met studenten. Deel ook 'digitale schouderklopjes' uit. Eigenlijk geldt voor iedereen, jong en oud, volgens Roebben: “Doe je best voor elkaar en houdt zoveel mogelijk contact in de storm. Want ze is nog niet voorbij.”

De coronastorm confronteert ons met existentiële vragen. Hoe volharden we in kwetsbaarheid? Maar ook vele andere vragen blijven open en zullen om opheldering vragen, zoals: Wat betekent dit voor het denken en spreken over de relatie tussen God en mens? Een spreken dat de kleur heeft van broze vragen, waarin de uitroep

van de Psalmen doorklinkt: ‘God, waar ben je?’ Nieuwe antwoorden op deze oeroude vraag. Dat wordt een uitdaging. Voor jong en oud.

ACTIE DOOR GEZINSPLATFORM.NL

STEM GEVEN AAN HET VERBORGEN GEZIN

De waarde van het gezin wordt in politiek en publieke opinie al jaren ondergewaardeerd vindt Yvonne Koopman. Ze begon als journaliste bij het Katholiek Nieuwsblad. Sinds 2019 zet ze zich in voor het Gezinsplatform. NL. Getuigenis van een strijdbaar katholiek met een flinke protestantse achterban.

Tekst: Lammert de Hoop

Yvonne Koopman is een echte 'Jordanese' uit Amsterdam en woont sinds vijftientig jaar in Zaltbommel, samen met haar echtgenoot en twee kinderen in de tienerleeftijd. "Mijn man is als zelfstandig ICT-er fulltime aan huis werkzaam. Ik werkte eerst fulltime en na de komst van onze kinderen parttime bij het Katholiek

Nieuwsblad. Ik werk nu al jaren bij de nationale zender Radio Maria. De zorg voor onze kinderen doen we zoveel mogelijk zelf; toen ze klein waren met assistentie van een gastouder. Aandacht en aanwezigheid thuis voor de kinderen vinden wij essentieel voor opvoeding en gezin. Dat is ook vanuit ons katholiek geloof gemotiveerd, "

vertelt Koopman. Ze is mede-oprichter en voorzitter van het Gezinsplatform (www.gezinsplatform.nl). Dit oecumenisch getint, seculier initiatief staat op de barricade voor politieke en maatschappelijke herwaardering van het gezin.

Yvonne Koopman, voorzitter Gezinsplatform.NL

Kerngezin

Ongeveer 80% van alle Nederlandse kinderen groeit op in een gezinsverband met vader, moeder met broers en/of zusters. Ook wel het traditionele kerngezin genoemd. In orthodox gelovige milieus zijn deze gezinnen talrijker in kinderaantal. De keus voor ouderschap betekent daar vaak dat één van de partners, meestal de vrouw, kiest voor zorg in het gezin. De man is kostwinner met betaald werk. Veel hedendaagse echtparen, kerkelijk en niet-kerkelijk, houden het bij twee of drie kinderen. Soms met betaald werk in deeltijd door een of beide partners.

Fiscaal nadeel

Volgens Gezinsplatform.NL zijn overheidsregels te eenzijdig er op gericht om vrouwen de arbeidsmarkt op te krijgen. Koopman: "Gratis kinderopvang invoeren, zoals een partij als D-66 bepleit, gaat meestal met het argument dat vrouwen dan makkelijker buitenshuis kunnen werken. Eénverdieners worden in

Nederland zelfs fiscaal benadeeld ten opzichte van het gezin van tweeverdieners. Dat wijkt af van de landen om ons heen." Daar ligt een belangrijk pijnpunt voor het Gezinsplatform. Betaald werk buiten de deur geniet volgens hen meer status dan kiezen voor vader- of moederschap. Terwijl ouders die zich wijden aan de opvoeding van kinderen ook de basis leggen voor het leven van de toekomstige dragers van deze samenleving. Koopman: "Het motief van vrouwenemancipatie gaat samen met een doorgeschoten liberale mensvisie: de homo economicus. Je waarde voor de maatschappij wordt afgemeten aan inzet op de arbeidsmarkt en je bijdrage aan het Bruto Nationaal Product. Wie kiest voor moederschap wordt als te afhankelijk neergezet. Alsof zorg voor kinderen een privéhobby is en niet ook rijkdom voor de samenleving betekent. De politiek-maatschappelijke waarde van het verborgen gezin is onderbelicht in politiek en media."

Pestgedrag

Er zijn meer cultuurtrends met een kwalijk effect op de samenleving vindt het Gezinsplatform. Stabiele gezinnen bieden hier een tegenwicht aan. Koopman: "Individualisering en social mediagebruik versterken egocentrisch gedrag, schadelijk anoniem pestgedrag tussen jonge kinderen, het korte lontje tussen mensen, in de eerste plaats aan jezelf denken in plaats van aan een ander. Maar stabiele gezinnen met ouders en kinderen brengen ook essentiële sociale waarden bij. Zelfvertrouwen omdat je je als kind gezien en geliefd weet. Anderen leren liefhebben en elkaar de ruimte geven in hetzelfde huis. Ruzies persoonlijk leren oplossen is ook een aspect van opgroeiende kinderen in gezinsverband." Uitbreiding van seksuele voorlichting via school en televisie naar steeds jongere kinderen wekt ook weerstand bij Koopman en ouders/donateurs van Gezinsplatform. NL. "Invloedrijke organisaties zoals Rutgers gaan steeds verder en scholen worden door de

overheid hierin gepusht. Niet de school of publieke omroep, maar de ouders in een gezin moeten bepalen waar hun jonge kinderen aan toe zijn. Je zag het laatst in reacties op het nieuwe NPO-programma 'Gewoon Bloot'. Ruim 100.000 ouders tekenden een protestpetitie om aan te geven dat kinderen op die leeftijd beschermd moeten worden op seksueel gebied."

Toegewijd ouderschap

Gezinsplatform.NL krijgt opvallend veel gehoor bij het protestants-reformatische deel van de natie. Yvonne Koopman schoof in verkiezingstijd aan bij Studio SGP (YouTubekanaal van de Staatkundig Gereformeerde Partij) voor toelichting van hun standpunten over het gezin. De Christen-Unie heeft een voorstel voor belastinghervorming in hun partijprogramma gezet dat fiscale ongelijkheid tussen één- en tweeverdieners corrigeert. Een nieuw actiepunt van het platform is fondswerving (ca. 25000 Euro)

voor systematisch onderzoek: een zgn. 'gezinseffectrapportage'. Dat is een inventarisatie van de effecten van Nederlandse regelgeving op de kwaliteit van het gezin. Koopman: "Wij willen het lange termijn belang van het gezin laten zien. Vergrijzing brengt kanteling van onze bevolkingsopbouw met zich mee. Steeds minder jongeren moeten onze maatschappij straks draaiende houden. Goede gezinnen met toegewijd moeder- en vaderschap zijn nodig om jonge generaties veilig en sociaal op te laten groeien."

Feministisch bondgenoot

Zijn behalve orthodoxe protestanten meer allianties denkbaar voor dit pleidooi? Bijvoorbeeld islamitische oudergroepen of voorvechters van alleenstaande moeders met gezinnen. Oud-feministe Anja Meulenbelt, bijvoorbeeld, strijdt sinds kort voor de gezinnen van alleenstaande moeders. Daar ontdekte ze naar eigen zeggen dat in de feministische strijd voor vrouwenemancipatie 'moederschap'

en kinderen opvoeden ten onrechte lager is aangeslagen dan betaald werk en inkomen. Yvonne Koopman sluit nieuwe allianties niet uit. Wie weet duiken nog onvermoede bondgenoten op bij de verdediging van het gezin.

'ELK KIND HEEFT RECHT OP LIEFDE'

Ron en Monic Reijnders in Marum hebben twee eigen kinderen en drie 'van God gegeven' pleegkinderen. Een huis van liefde met Franciscaanse inslag. Monic vertelt hoe dat zo gelopen is.

Tekst: Lammert de Hoop

V.l.n.r.: zoon Marinus, moeder Monic, dochter Mirjam, vader Ron.

"Ron komt uit de Hervormde kerk. Hij was twee jaar ingetreden als Kapucijn, maar voor het afleggen van de eeuwige gelofte koos hij toch voor roeping in gezinsleven. Al was er geen geliefde op dat moment. Op pelgrimstocht naar Santiago de Compostela werd hij bij aanblik van de stad in de mist, in het licht van de zon en met een regenboog, ineens zeker van Gods boodschap voor hem: 'Het gaat om jouw weg met Mij.' Ron en ik ontmoetten elkaar bij een Hervormde dominee in IJmuiden, waar ik als katholiek betrokken was bij een oecumenisch jongerenkoor. We trouwden in 1990 en maakten drie maanden een voettocht naar Assisi, waar we Franciscaans geïnspireerde leefgemeenschappen bezochten. Op de weg terug lazen we in de trein een verhaal over een groot Belgisch pleeggezin in Banneux, een Maria bedevaartsoord. Het sprak ons aan en we zijn er langs gegaan. Dat

gezin heeft ons erg geïnspireerd, vanwege de pleegkinderen die ze verzorgden. Het is nu uitgegroeid tot een adoptiebureau in België voor kinderen met een beperking uit de hele wereld. Zelfs kinderen met korte levensverwachting krijgen hier een kans op gezinsliefde, iets wat ondenkbaar is bij 'gewone' adoptie."

Kinderen van God

"Terug in Nederland hebben we ons opgegeven voor pleegzorg, maar kregen eerst Mirjam en Jonathan als eigen kinderen. Anders dan bij adoptie is een pleegouder alleen verantwoordelijk voor de zorg. Je bent niet rechtmatig ouder van een kind; dat blijft bij de toegewezen voogd. Pleegkinderen houden hun achternaam en er blijft contact met de eigen ouders. Wij doen dat ook tot op de dag van vandaag. Maar gevoelsmatig zijn ze helemaal kinderen van ons gezin. Ik noem ze altijd 'de kinderen van God die bij ons gekomen zijn'. Ik geloof

ook niet in toeval dat deze kinderen bij ons terecht kwamen. Ons kamertje stond klaar in afwachting van het kind dat de pleegzorg ons zou toebedelen. Onze Mirjam bad als driejarige bad al een jaar lang tot Jezus dat een meisje als baby bij ons zou komen. En ziedaar, we kregen de drie maanden oude Margret in huis. Een kind van zwak begaafde ouders dat bij ons gelukkig is opgegroeid. Ze volgde een MBO-opleiding en werkt nu als verkoopmedewerkster in een winkel."

Verwaarloosd

"Twee jaar na Margret kwam Max, een tweejarige van ouders met verstandelijke beperkingen en autistisch. Onze Jonathan van zes had al de vurige wens voor een broertje. Max woont inmiddels buitenshuis in een beschermd wonenproject. Onze jongste, maar inmiddels al weer 20, is Marinus. Ook zijn ouders waren niet capabel voor hun kinderen. Hij was verwaarloosd en had hechtingsproblematiek. Een verstandelijk heel zwak begaafd kind, maar altijd vol liefde en met weinig gelukkig. Hij woont nog bij ons en volgt dagbesteding in Drachten. In ons gezin is altijd veel gezongen en zijn Bijbelverhalen verteld. Natuurlijk waren er pittige periodes, zoals de puberteit van een kind. En maatschappelijke hulpverlening, ook al wonen ze buitenshuis, blijft nodig. Je geeft veel liefde, maar je krijgt zoveel liefde terug dat we God dankbaar zijn voor de Roeping die Hij ons gaf en voor al Zijn hulp, bemoediging en geduld met ons."

'HET HUWELIJK IS EEN VERBOND, GEEN CONTRACT'

Echtparen in de Groningse Martinusparochie beleefden een waardevolle voorbereiding op hun huwelijkssluiting. Drie persoonlijke gespreksavonden werden begeleid door kapelaan Luc Simons uit Roermond en het echtpaar Mark en Nanja Borst uit Groningen. "In een stabiel huwelijk en gezin ontstaat liefde naar het voorbeeld van Gods liefde voor de wereld. Dat is van fundamenteel belang voor elke samenleving."

Tekst: Lammert de Hoop

Pastoor Rolf Wagenaar trof in de Martinusparochie zes echtparen die in dezelfde periode opteerden voor het kerkelijk huwelijk. Hij zocht assistentie bij een confrère in het bisdom Roermond, kapelaan Luc Simons, met ervaring op het punt van groepsvoorbereiding (zie kader). In de parochie vroeg hij Mark en Nanja Borst om mee te werken. Zij hebben een gezin met drie kinderen. Mark werkt als organisch chemicus voor het bedrijfsleven. Nanja is docent Gezondheid & Welzijn in het MBO. Daarnaast geeft ze cursussen en voorlichting over 'natuurlijke gezinsplanning' (www.fertilitycare.nl). Ze volgt een Educatieve Masterstudie over Talentontwikkeling en Diversiteit. Een terugblik met Nanja op eigentijdse huwelijksvoorbereiding.

Waarom katholieke huwelijksvoorbereiding anno 2021?

Nanja Borst: "Het huwelijk is een heilig sacrament en de RK kerk heeft een eigen visie op huwelijk en gezin. In de schepping is dit volgens de kerk primair een man-vrouw aangelegenheid

met als 'natuurlijk' gezinsideaal: vader, moeder en kinderen. Een kind ontstaat als vrucht van twee partners van verschillend geslacht: man en vrouw, die van nature complementair zijn." De cursusvisie is volgens Nanja geïnspireerd door de Theologie van het Lichaam, uitgedragen in catecheses over de betekenis van huwelijk en gezin voor kind en samenleving door paus Johannes Paulus II. Behalve de kerkelijke motivatie ziet Nanja ook in de tijdgeest redenen voor diepgaande bezinning op huwelijk en gezin: "Je ziet veel individualisering: het eigen gevoel en belang staat voorop. Er is een hoog echtscheidingspercentage en kinderen die door gebroken gezinnen schade oplopen. Maar het huwelijk is geen contract wat je kunt opzeggen als op een moment 'het gevoel' er niet meer is. Het gaat dieper, je gaat een verbond aan waar Gods liefde mee gemoeid is en waar kinderen in betrokken (kunnen) raken. Een met God gesloten verbond kan je niet verbreken. Hooguit als kerk nietig verklaren: dat er geen huwelijk is geweest." Tijd stoppen in huwelijksvoorbereiding is zo

bezien ook een oproep stil te staan bij de lange termijn gevolgen van kiezen voor een huwelijksrelatie. Verantwoordelijkheid nemen voor jarenlange opvoeding van kinderen bijvoorbeeld. Ook de waarde van trouw blijven door de jaren heen. Nanja: "In elke relatie komt sleur vroeg of laat, of herhaalde wrijving over eigenschappen van je partner die niet veranderen. Gods bredere liefde betekent ook daar mee leren omgaan." Een diepte-investering in de stabiliteit van huwelijk en gezin kan je zien als een vorm van preventie, zegt Borst: "Noem het een poging tot minder echtscheidingen en gebroken gezinnen. Misschien zelfs zoiets praktisch als minder woningnood; nogal wat woningbehoefte ontstaat door echtscheidingen."

Cursusprogramma

"Op de eerste avond staat de relatie centraal: waarom kies je voor elkaar, en kies je samen voor het huwelijk? De tweede avond gaat over Gods visie en die van de kerk op huwelijk en gezin: de verbondsgedachte achter het huwelijk als onverbrekelijke

spreek!

trouwbelofte aan God en elkaar. De Theologie van het Lichaam van Paus Johannes Paulus is hier inspiratiebron.” De derde avond gaat over praktische uitwerkingen. Hoe blijf je investeren in je relatie op langere termijn? En: eventuele keuze voor natuurlijke gezinsplanning als alternatief voor anticonceptiva. Bij het laatste spreekt Nanja ook uit ervaring als docent ‘FertilityCare’.

Theologie van het Lichaam

“Paus Johannes Paulus II legt uit dat het menselijk lichaam ons eerste en meest fundamentele sacrament is,” zegt Nanja. “God als bron van alle leven schenkt ons de gave van de Liefde. Die liefde bestaat niet vanzelf tussen mensen: van brains-tot-brains of van hart-tot-hart. Ons lichaam is nodig om *uitdrukking te geven* aan die Liefde: door onze houding, spreken en handelen. Alleen dan wordt

Liefde werkelijkheid in de wereld. Seksualiteit als overgave aan de liefde is onderdeel van dit sacrament als het de van God gegeven liefde tussen twee mensen dient.” De paus trekt dit belang van de liefde door naar de functie van het gezin: vader, moeder en kinderen als liefdevolle bakermat voor de samenleving. Kinderen ervaren in het gezin liefde op drie manieren, als het goed gaat: (1) het weten geliefd te zijn: het besef dat ouders onvoorwaardelijk van je houden, zoals God onvoorwaardelijk van mens en wereld houdt. (2) jezelf leren lief te hebben zoals je bent: de basis van zelfrespect en zelfvertrouwen. (3) de zelf-gave van Gods Liefde: anderen liefhebben door jezelf te geven voor die ander, omdat je wilt dat de ander gelukkig is en tot zijn of haar recht kan komen. Nanja: “Deze christelijk geïnspireerde huwelijk- en gezinsbenadering vertegenwoordigt een groot maatschappelijk goed. Ook als tegenwicht voor trends als individualisering, het korte lontje tussen mensen, teveel kortetermijn denken.”

Kapelaan Luc Simons

Nanja en Mark Borst

Maar veel kinderen groeien tegenwoordig in alternatieve gezinsverbanden op, zoals eenoudergezinnen na echtscheiding of met ouders van dezelfde sekse. Is liefde in deze gezinnen jegens hun kinderen van minder waarde? Nanja: "Dat kan je niet zo zeggen. Wij streven naar een gezinsideaal vanuit gelovig katholiek perspectief. Maar in mijn werk en kennissenkring ben ik zeker bekend met andere gezinssituaties, waar ook sprake is van positieve liefdesinspanningen. Ik spreek daar geen waarde oordeel over uit, dat is aan God. Maar het doet niet af aan het christelijk geïnspireerde ideaal dat wij koesteren."

Celibatair begeleider?

Voor de cursus Huwelijksvoorbereiding werkten Mark en Nanja als 'praktiserend' katholiek stel samen met kapelaan Luc Simons. Zijn celibatair levende geestelijken eigenlijk wel 'geschikt' om diepgaande persoonlijke gesprekken te voeren met jonge echtparen? Nanja: "Ja, zeker! Kiezen voor huwelijk of celibaat is allebei

een roeping in het leven en dat is een mooi startpunt. Tegelijkertijd hoeven geestelijken het niet alleen te doen! Het 2e Vaticaans Concilie spreekt ook over de roeping van leken ('christengelovigen') in de kerk. Leiderschap, ook in kerkelijk verband, betekent niet dat je als pastoor/priester alles zelf moet doen. Goed leiderschap is ook delegeren.

Bijvoorbeeld werkzaamheden voor bestuur, pastoraal werk, catechese of in dit geval huwelijksvoorbereiding. Kapelaan Simons kenden we al, hij brengt gedegen theologische kennis mee. Als ervaren begeleider is hij in de persoonlijke ontmoeting ook waardevol."

CURSUS HUWELIJKS- VOORBEREIDING

Brechje Loenen, medewerker Gezinspastoraat van het bisdom Breda, heeft de cursus met kapelaan Luc Simons ontwikkeld. De Theologie van het Lichaam van paus Johannes Paulus II is inspiratiebron. Simons: "Ons lichaam is nodig om uitdrukking te geven aan wat in ons leeft, ook de van God gegeven liefde. Jezelf weg kunnen geven aan een ander is de hoogste vorm van die liefde. Johannes Paulus ziet dit ook als tegenhanger van de zondeval. Dat is niet alleen een gebodsovertreding. De verboden vrucht plukken is feitelijk een egocentrisch graaien naar iets wat jou niet geschonken is." Drie cursusavonden is een minimum variant, maar een uitbreiding naar meer is mogelijk. Voor meer informatie: Lucas_simons@hotmail.com

GEEN KIND IS HIER KANSLOOS

Het IKC Franciscus staat in de top vijf van 'levendige' wijken in Nederland. De multiproblematiek van armoede en segregatie in gezinnen is hier groot. Directeur Ciska van Aken legt de lat hoog: "Elke dag moet je voor veel kinderen er echt zijn. Werken bij ons betekent meer dan 100% inzet. Met deze inzet kan dit integraal kind centrum het verschil maken voor hun toekomst."

Tekst: Agda Wachter

Ciska van Aken

Het IKC Franciscus in Leeuwarden is een 'Integraal Kind Centrum'. Kinderopvang en basisschool werken hier samen en onderhouden nauwe banden met de gezinnen van hun kinderen. De teams van beide instellingen werken strak vanuit dezelfde normen en waarden voor kinderen in de leeftijd van nul tot dertien jaar. Ciska van Aken: "Wij zien kinderen als persoon, als relationele wezens. Een IKC wil kinderen begrijpen in relatie tot hun omgeving. Dan gaat het over de waardigheid van elk kind."

Zelfvertrouwen

De kinderen van het IKC Franciscus hebben vaak te maken met ingewikkelde gezinsstructuren. Problemen doen zich voor op meerdere levensterreinen en hebben betrekking op zowel kinderen als ouders. Er zijn gebroken gezinnen, samengestelde gezinnen, gezinnen met verschillende culturele tradities. "Jonge kinderen van nul tot dertien opvoeden met

sociaal-emotionele vaardigheden is hier sterk gericht op normen en waarden", vertelt Ciska van Aken. "Je merkt dat we eigenlijk een beetje van de oude stempel zijn. Het IKC creëert rust en zekerheid door regelmaat." Dat geeft kinderen de mogelijkheid om eigenaarschap te ontwikkelen. Ze zijn beter in staat tot zelfreflectie: realiseren wat je doet en hoe dat overkomt. Ciska: "Het geeft zelfvertrouwen, ook in de onstabiele gezinssituatie waarin ze leven. Zelfvertrouwen, omdat ze bij ons weten waar ze aan toe zijn en wat ze kunnen bereiken."

Vóórleven

De inzet van het IKC is daarnaast gericht op het gezin van het kind. Ze doen dat door 'voor te leven'. Anders gezegd: zeggen wat je doet en doen wat je zegt door hele korte lijntjes met het gezin te onderhouden. Dat 'voorleven' gaat mee het gezin in. "Ouders zijn ook geen klant maar

samenwerkingspartners van de school,” zegt directeur Van Aken. “Ik spreek en schrijf altijd ‘dag ouders’ in plaats van ‘geachte ouders’. En we zeggen ‘je en jij’ in plaats van ‘u’, omdat we samenwerken. In deze context benaderen we elkaar persoonlijk.” Door vóór te leven en gezinnen als volwaardige samenwerkingspartner te zien verbeteren de relaties onderling. Ook tussen de diverse gezinnen, met elk hun eigen ingewikkelde situatie. Iedereen maakt deel uit van een gemeenschap, waarin de eerdergenoemde waarden en normen heel belangrijk zijn in de omgang met elkaar. Soms ook zijn het opa’s en de oma’s die daarin verantwoordelijkheid nemen.

Kinderen zijn kwartjes!

Het team van IKC Franciscus weigert te accepteren dat een kind minder kansen heeft, alleen maar omdat zijn of haar ‘kribbe’ op een minder kansrijke plek in de samenleving staat. “We zijn in

het IKC bijvoorbeeld sterk in vergeven. Er gebeurt bij deze kinderen in de loop van de dag zoveel, ook buiten schooltijd, dat ze het verdienen om elke dag opnieuw te mogen beginnen”, stelt Ciska van Aken. Ook dat draagt bij aan hun zelfvertrouwen: elke dag opnieuw met een blik op de toekomst gericht. “Je kent het spreekwoord: Wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje. Nou, bij ons zijn alle kinderen potentiële kwartjes. We leren deze kinderen ambitieus te zijn, want dat gunnen we ze. Ze leven in een woonomgeving waar vaak over gesproken wordt in termen als ‘het afvalputje van de samenleving’: de dubbeltjes die nooit een kwartje zullen worden. Dát gaat er bij IKC Franciscus dus niet in!”

Een Integraal Kind Centrum bewijst zo een dienst aan de samenleving. Solidariteit met wie achtergesteld is of in nood verkeert is hier vanzelfsprekend. Elk kind hoort

gezien te worden, dat heet ‘sociale inclusie’. Het IKC-team wordt dagelijks uitgedaagd over eigen grenzen heen te kijken. Om handen en voeten te geven aan antwoord op de Bijbelse vraag: Wie is mijn naaste? Reik ik hem of haar daadwerkelijk de hand? Het is werken aan perspectief, aan toekomst voor elk kind in de buurt.

**'GEEF MIJ
KINDEREN OF
IK STERF!'**

Tekst: Piet van der Schoof

Net als de rabbijnen in zijn tijd is Jezus van mening dat huwelijken al in de hemel gesmeed worden. Iedereen krijgt de partner die hij of zij verdient, zo is de opvatting. Een man zonder vrouw verkeert zonder goed, hulp en vreugde. Trouwen is haast een plicht waardoor jonge mensen als volwaardige leden van de gemeenschap worden gezien. Het jonge paar trekt in bij de familie van de bruidegom. Meerdere generaties maken deel uit van het huishouden, waarbij ook tot slaafgemaakten horen. De gezinsleden staan onder het gezag van de oudste man. Wat was in bijbelse tijden de visie van joodse rabbijnen en Jezus op familielevens?

In Jezus' tijd staat het gezinsleven hoog aangeschreven en leeft een vurig verlangen naar het krijgen van kinderen. Ouders geven het leven door en daardoor zijn ze partners in Gods schepping. Wie geen kinderen heeft is als het ware dood. Als blijkt dat Rachel geen kinderen krijgt zegt ze tegen Jacob: 'Geef mij kinderen of ik sterf!' Een groot gezin verdient de voorkeur. Het minimum is dat ouders twee kinderen, liefst een jongen en een meisje, krijgen. Het is belangrijk om tenminste een zoon te hebben, want hij kan zorgen voor het levensonderhoud van de ouders als ze oud geworden zijn. Dikwijls ontstaat er een speciale band tussen de moeder en oudste zoon.

Leeftijdverschil

Zoals God en Israël een verbond sloten met wederzijdse rechten en plichten, zo moet er in een huwelijk sprake zijn van wederkerigheid. Niettemin heeft de echtgenoot in de bijbel het meest in te brengen in de relatie. Hij behandelt zijn vrouw met zorg en respect. Zij stelt zich bescheiden op en is ijverig bezig in het huishouden. Echtscheidingen komen niettemin nogal eens voor en daar rust geen taboe op. Jezus is erop tegen dat partners uit elkaar gaan, omdat vrouwen daarbij meestal de zwakste positie innemen. Ook eindigt menig huwelijk door overlijden. Door vaak groot leeftijdverschil tussen echtgenoot en echtgenote is bijna elke twintigjarige vrouw binnen 25 jaar weduwe. Veel mensen verwachten al

gauw twee huwelijken in hun leven.

Discipline

Joodse ouders leren hun kinderen lezen en schrijven. De vader leert zijn zoon een vak; meestal hetzelfde beroep als hijzelf uitoefent. Op dertienjarige leeftijd gaat een jongen in de leer in zijn vaders werkplaats. De opleiding is veeleisend en er heerst flinke discipline. Ook wijden de vaders hun zonen in in de Wet en de Profeten, vertellen de geschiedenis van bijbelse helden en leren hen Psalmen en Spreuken. Leren heeft hoge prioriteit in het jodendom. Moeders bereiden dochters voor op het huwelijk, want dat is immers de levensvervulling van iedere vrouw. Een meisje wordt op haar twaalfde verjaardag meerderjarig en een jongen op zijn dertiende. Dit betekent niet dat zij zich dan in alle opzichten volwassen moeten gedragen. Jongeren doen zoveel mogelijk mee aan religieuze en sociale bijeenkomsten in de synagoge. Ook nemen ze deel aan indrukwekkende pelgrimstochten naar de heilige tempel in Jeruzalem.

Ouders eren

Volgens de Bijbel hebben kinderen grote verplichtingen ten opzichte van hun ouders. Vandaar het bijbelse gebod om vader en moeder te eren. In Exodus 20:12 wordt vader het eerst genoemd en in Leviticus 19:3 opvallend genoeg eerst de moeder, waaruit blijkt dat beide ouders gelijk geëerd moeten worden. Het voorschrift maakt deel uit van de Tien Geboden en behoort

dus tot het voornaamste van de Bijbel. Je eert ouders doordat je respect voor hen toont, liefdevol met hen omgaat en gehoorzaam bent, ook al ben je volwassen. Je ouders mag je niet op onaardige wijze toespreken en evenmin tegenspreken. Kinderen verzorgen hun bejaarde ouders en doen zo iets terug voor de toewijding die zij als kind van hen ontvangen hebben.

Toekomstige wereld

Hoe belangrijk het eren van moeder en vader ook is: één leefregel is belangrijker. Volgens de Joodse wijzen is liefde voor God, de Tora en de leraar het allerbelangrijkst. Daarna komen liefde en aandacht voor de ouders. De ouders brengen een mens weliswaar in deze wereld, maar het is de leraar die wijsheid leert. Daarmee voert hij de leerling in het leven van de toekomstige wereld, het koninkrijk der hemelen. De opvatting van Jezus sluit hierbij aan. Hij zegt: 'Wie naar mij toe komt, moet zijn vader en moeder, zijn vrouw en kinderen, zijn broers en zusters, ja zelfs zijn eigen leven verfoeien. Anders kan hij geen leerling van Mij zijn.' Wie hem wil volgen en Gods koninkrijk nastreeft moet bereid zijn om alles en iedereen achter zich te laten.

IN STILTE LOS KOMEN VAN CORONA

spreek!

Tekst: Pieter Broesder*

Veel kerken in ons bisdom zetten in deze coronatijd elke week hun deuren open. Zoals de Maria ten Hemelopnemingkerk in Veendam. Het werd een rustpunt voor gelovigen en niet-gelovigen. Een impressie van Ingrid Schröder in de Norbertus parochie.

Verkeer raast voorbij op de doorgaande weg in Veendam. In de Maria ten Hemelopneming kerk van de Norbertus parochie hangt serene rust met op de achtergrond gewijde muziek. Af en toe lopen mensen binnen om zich een moment terug te trekken, weg van de buitenwereld waar het draait om corona. Elke dinsdagmorgen staan de kerkdeuren open voor wie wil bidden, een kaars wil aansteken, op zichzelf wil zijn of juist een praatje zoekt. "Juist nu, in deze hectische tijd komen mensen langs om dagelijkse beslommingen achter zich te laten.

Mensen die zich eenzaam voelen, en even ergens anders dan thuis willen zijn. Voor sommigen is dit het enige uitje dat ze in dagen hebben. Zij komen voor aanspraak en persoonlijk contact", zegt secretaris Ingrid Schröder van de Norbertus Parochie in Oost-Groningen.

Lichtjes

"Er zijn altijd twee van onze mensen aanwezig voor gesprek. Dat kan over alles gaan. Mensen zien soms dagen niemand. Willen ze meer, echt hun hart luchten, dan kan dat. Ook met

weinig woorden. Mensen hoeven niet veel te praten om iets te zeggen. Wij luisteren. Wij horen." Meestal komen bezoekers om een kaars te branden in een hoek van de kerk, bij het hoofdaltaar en onder het toeziend oog van een beeld van Maria met kind. Voor menigeen zijn de lichtjes een teken van hoop om duisternis te verdrijven. Ze staan er stil, in gedachten verzonken, en gaan weer huns weegs.

"In het afgelopen jaar kwamen merkbaar meer mensen in de kerk

Ingrid Schröder, Norbertus parochie

om dit te doen”, zegt Schröder. In schriftjes kunnen bezoekers een groet of boodschap schrijven, eventueel intenties meegeven die bij de eerstvolgende mis worden voorgelezen. De corona-maatregelen hebben een behoorlijke impact, zo blijkt. Mensen hopen op een gezond en vrij leven, op gezondheid voor allen. “Laat er een lichtje komen”, schrijft iemand. Een ander stelt vooral vragen: “Waarom heeft U ons dit aangedaan?”

Verbindend

Gemiddeld komen er acht bezoekers per dinsdag naar de kerk in Veendam, waar voldoende ruimte is om op veilige afstand te zitten. “Om in stilte een gebed uit te spreken, met de ogen dicht in de bank een overdenking te houden, of even aan niks te hoeven denken. De kerk heeft echt een verbindende functie, juist buiten de eigenlijke openingstijden voor

vieringen. Het brengt verschillende gezindten, mensen met verschillende opvattingen, bij elkaar die even los komen van corona. Iedereen kan hier een kaars branden voor licht.”

*Verkorte versie van een artikel in het Dagblad van het Noorden, woensdag 17 maart jl.

ST. JOZEF ZORG IN LEEUWARDER DOMINICUSKERK

Op 8 december 2020 riep paus Franciscus het jaar 2021 uit tot 'Sint Jozefjaar'. Weinig is over Jozef bekend. Geen enkel woord is van hem overgeleverd. Maar met zijn Godsvertrouwen en oprechte daden is hij de geschiedenis in gegaan. Hij zette zijn twijfels opzij en nam Maria tot zijn vrouw. Hij nam haar Kind aan als het zijne. Over dat laatste zegt de paus in zijn brief 'Met het hart van een vader' heel treffend: 'Je bent niet als vader geboren, je wordt het. En je wordt het niet alleen omdat je een kind op de wereld zet, maar omdat je er verantwoordelijk voor zorgt'. Die vaderlijke zorg van Jozef is een afspiegeling van de zorg van de hemelse Vader voor ieder van ons. Katholieken hebben de eeuwen door dat in hun gelovig leven ervaren. Er zijn weinig kerken waar Jozef géén plek heeft. Zo is hij ook te vinden in de Leeuwarder St. Dominicuskerk; samen met de twee voor wie hij vol overgave zorgde.

In 1935 schreef de Venlose afdeling van de congregatie 'Jezus, Maria, Jozef' (J.M.J.) een prijsvraag uit voor het ontwerpen van een standbeeld voor Henri Bellatable, stichter van de Aartsbroederschap van de Heilige familie. Deze vrome militair uit Venlo (1813) streefde naar bevordering van deugzaam leven binnen gezinsverband door spirituele toewijding aan Jezus en zijn ouders Maria en Jozef. De jonge beeldhouwer Piet Verdonk (1901-1968) uit 's-Hertogenbosch won de prijsvraag. Hij was opgeleid in 'De Bossche school' van het atelier van Van Bokhoven en Jonkers. In 1934 begon hij zijn eigen atelier met de naam St. Jozef. Verdonk was een ambachtelijk beeldhouwer tussen neogotiek en modernisme. De prijsvraag maakte hem landelijk bekend.

Waarschijnlijk naar aanleiding daarvan kreeg Verdonk een opdracht van de Leeuwarder vrouwencongregatie J.M.J. (opgericht in 1868). Voor het ontwerp en de vervaardiging van een imposant modern H. Familie altaar in de nieuwe St. Dominicuskerk te Leeuwarden. Het altaar bestaat uit een beeldengroep, twee vrijstaande beelden en kandelaars. De wens voor een eigen kapel voor de congregatie kreeg met de nieuwe kerk gestalte.

Duidelijk zichtbaar is dat Piet Verdonk zich Jozef voorstelt als beschermer van Maria, zijn Bruid, en van Jezus. Vandaar zijn beschouwende houding achter beide. De aandacht voor devotie tot de H. Familie en de waardering van dit beeld, leidde er toe dat hij het ook een paar keer uitvoerde als eiken tableau met het opschrift "St. Jozef zorg". In gips goot hij er zelfs meer dan 100 plaquettes van. Velen zochten in deze jaren steun in de devotie tot de H. Familie en deze afbeelding inspireerde daartoe. Piet Verdonk zag het Leeuwarder beeld als een van zijn hoofdwerken: op zijn visitekaartje stond een afbeelding van het beeld als plaquette afgedrukt. In opdracht van de Paters Redemptoristen ontwierp Verdonk na deze beeldengroep ook het zgn. 'Erekruijs'. Deze onderscheiding werd hem uitgereikt bij zijn 25-jarig lidmaatschap van de broederschap.

Diocesane Commissie voor Kerkinrichting
en Kerkelijk Kunstbezit Bisdom Groningen - Leeuwarden

Colofon

10e jaargang

Nummer 1 | April 2021

Redactie:

Bianca Domhof, Piet van der Schoof,
Agda Wachter, Lammert de Hoop
(hoofd- en eindredactie),
Marlies Bosch (eindredactie)

Fotografie:

Marlies Bosch, Pieter Broesder (p. 25)

Coverfoto:

Marlies Bosch

Redactieadres:

Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiusingel 79, 9711 BG Groningen
tel. 050-4065888, redactie@bisdomgl.nl
www.bisdomgl.nl

Vormgeving:

Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:

Mediapalet BV, Heerenveen
tel. 0513-745020

Druk:

Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:

SPREEK! Is een uitgave van het bisdom
Groningen-Leeuwarden en verschijnt vier maal
per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

Een abonnement kan elk gewenst moment
ingaan en wordt automatisch verlengd.

Abonnementenadministratie:

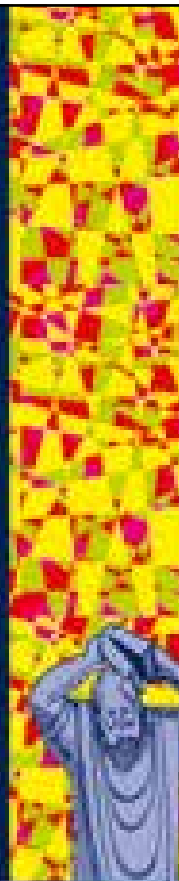
v.bouwman@bisdomgl.nl | tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

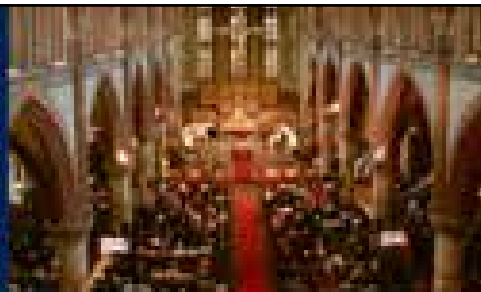
MariaBode

Katholiek nieuws 24 uur per dag actueel

www.mariabode.nl

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

U kunt de verschillende fondsen (zoja: Fonds Diaconie, Fonds Kerkopbouw, Fonds Kadervorming) en activiteiten van het bisdom Groningen-Leeuwarden steunen door middel van een gift of via een periodieke bijdrage.

Deze (periodieke) giften zijn - onder voorwaarden - aftrekbaar van de belastingen.

Het bisdom Groningen - Leeuwarden is kerkelijk aangemerkt als ANBI. Zie de meeste waard, voor u en voor het bisdom!

Voor meer informatie neem contact op met het secretariaat van het bisdom.

Wilt u direct, eenvoudig en veilig doneren? Gebruik onderstaande QR-code.

RAAD

DE ADMINISTRatieve DIENSTVERLENERS

Op basis van een scherp geprijsd abonnement kunt u, als parochie, bij RAAD terecht voor alle administratieve en financieel-zakelijk aangelegenheden.

RAAD JOURE
S.T. Landman,
Westermarwei 1
8501 RA Joure
tel. (0513) 419 439
s.landman@planet.nl
www.raadjoure.nl

U KUNT HELPEN: VUL DE GIRO IN want:

**Een bordje eten iedere dag
is voor heel veel kinderen
niet vanzelfsprekend!**

**Banknummer
NL78 INGB 0005733838**

t.n.v. Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

**Voor 3 euro per maand
REDT U een arm kind!
Doen?**

JA, ik word donateur en:

☐ Ik machtig de Stichting Missiewerk M.A.W. tot wederopzegging om van mijn rekening af te schrijven het hieronder vermelde bedrag (doorhalen wat niet gewenst is).
1x eenmalig / 1x per maand / 1x per kwartaal / 1x per jaar

Rekeningnr: NL..... Bedrag:.....

Naam:.....

Adres: .....

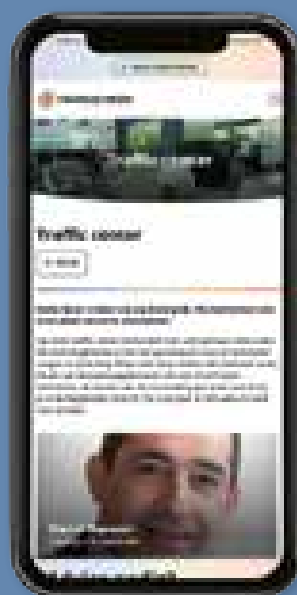
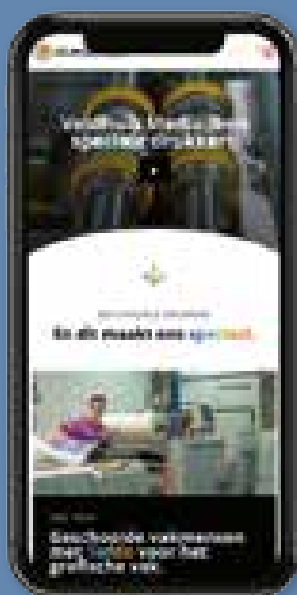
Plaats: .....

Handtekening: .....

**s.v.p. inzenden naar: Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen**

Magazines en
boeken. Dat
kunnen we als
geen ander.

Hoe? Zie onze
vernieuwde
website.

VELDHUIS MEDIA
Daar krijg je kleur van!

Kanaaldijk OZ 3
8102 HL Raalte
0572 - 34 97 00

info@veldhuis.nl
www.veldhuis.nl